COVID-19 Salgınının Halk Sağlığı Açısından Küresel Ekonomo – Politiği

Prof. Dr. Ahmet SALTIK MD, MSc, BSc
Ankara Üniv. Tıp Fak. Halk Sağlığı AbD
www.ahmetsaltik.net profsaltik@gmail.com

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği - HASUDER adına / 03 Kasım 2020

Hastalıkların temel nedeni altta yatan sosyal, ekonomik ve kültürel nedenlerdir. Yoksullar daha çok hastalanır ve bu yüzden daha da yoksullaşırlar. Yoksulluk - hastalık ilişkileri nedenseldir ve araştırılmalıdır; sizi beklemektedir.

Prof. Dr. H. Nusret FİŞEK

GEÇMİŞ OLSUN
İZMİR

Erzincan'daki gezgin satıcı Yavuz Polat, 3 Ağustos'ta zabıtanın tezgâhına el koymasından sonra kendini yakarak intihar etti….

Geçim sıkıntısı, 2012'den beri her yıl 3 bini aşkın yurttaşı özekıyıma (intihara) sürüklüyor. Son 17 yılda yaklaşık 5 bin kişi geçinemediği için yaşamına son verdi. Ekonomik nedenlerle özünekıyanlar 2018'de 245 iken 2019'da 321'e çıktı. Bu yıl patlama bekleniyor.

İşçi özekıyımlarına yol açan 4 temel sınıfsal nedenin öne çıktığı vurgulanmalı :

1. ***İşsizlik,***
2. ***Borçluluk,***
3. ***İş yükü / tükenmişlik***
4. ***Baskı***

Son 5 yılda 1.370 kişi geçim sıkıntısı yüzünden intihar etti

Yıl	Toplam intihar	Geçim zorluğu yüzünden intihar eden kişi sayısı	
	Sayı	Sayı	Oran
2019	3.406	321	9.4
2018	3.342	245	7.3
2017	3.168	232	7.3
2016	3.193	274	8.6
2015	3.246	298	9.2

Kaynak: TÜİK

Adem Yarıcı, 2020 Şubat. 'Çocuklarım aç, iş istiyorum' diyen Yarıcı, şubat ayında Hatay Valiliği önünde kendini yakmıştı. Boyacıydı ve iş bulamıyordu.

DSÖ'ye göre, her yıl ortalama 800 bin kişi özkıyımla yaşamına son verirken, bunların % 79'u dünya nüfusunun büyük kesiminin yaşadığı düşük veya orta gelirli ülkelerde olaylanıyor; çoğu genç, temel eden ÜMİDİNİ YİTİRMEK!

www.ahmetsaltik.net

Salgın, *varsılı daha varsıl;* yoksulu daha yoksul kıldı!

- **1. Virüsün bulaşıcılığı da tedavisi de sınıfsaldır :**
  ABD'de salgında "*Siyahların ve Hispaniklerin daha çok ölüyor olması*" etnik değil, sınıfsal bir sorundur. Bağcılar ve Esenler'de… vaka oranının, İstanbul'un öbür semtlerine göre çok daha yüksek olması, sınıfsal nedenledir.
- ***2.*** *ABD başta pek çok ülkede salgın nedeniyle açıklanan* ***ekonomik önlem paketleri,*** *halkı desteklemek için değil;* ***şirketleri, kapitalist sistemi desteklemek içindi.***
- **3.** Halk açısından daha vurucu kriz, salgın ilerledikçe ve hatta salgın denetim altına alındıktan sonra ortaya çıkacak: **Egemen sınıflar,** salgın krizinden sonraki ekonomi krizini aşabilmek için, ***krizin yükünü her zaman olduğu gibi emekçi sınıfların sırtına*** yükleyecek.

http://ahmetsaltik.net/2020/10/15/salgin-zengini-zenginlestirdi/

Salgın varsıllara yaradı!?

- En varsıl (zengin) ABD'li milyarderlerin mal varlıkları, salgında ortalama %50'ye yakın arttı. Salgın, zenginlere, hatta daha çok "*en zenginlere*" yaradı.
- *Amazon'un sahibi **Jeff Bezos**'un serveti, bu yılın başında 113 milyar Dolardı. Servetine 73 milyar $ daha eklenerek 186 milyar Dolara erişti!*
- Facebook'un sahibi **Mark Zuckerberg**'in 54 milyar $ olan servetine yılbaşından bu yana 46 milyar $ eklendi ve 100 milyar Dolara ulaştı!
- *Tesla'nın sahibi **Elon Musk**'ın 25 milyar Dolarlık serveti, COVID-19 salgını boyunca 92 milyar Dolara çıktı!*
- *Türkiye'nin 2020 bütçesi 1,2 trilyon TL, 3 Kasım 2020 günü kuru ile 1 $ = 8,5 TL alınırsa, yalnızca 141 milyar $! Yıl sonunda beklenen GSMH ise 700 milyar $!*

http://ahmetsaltik.net/2020/10/15/salgin-zengini-zenginlestirdi/

Yoksullar daha da yoksullaştı!

- Salgın, yoksul sayısını artırdı. ABD'de en zenginler zenginleşirken işsizlik arttı, yardım için başvuran Amerikalıların sayısı yükseldi; ***halk yoksullaştı; yoksullar daha da yoksullaştı***.
- **En zengin 50 ABD'linin toplam serveti, tam 165 milyon ABD'linin toplam servetine denk.** 165 milyon Amerikalı, toplam Amerikalıların neredeyse yarısı.
- ***Yalnızca 50 ABD'li, ABD halkının yarısının toplam servetine sahip.***
- **Bu 50 kişinin serveti, 2020 başından bu yana 339 milyar $ artmış** durumda!
- *Bloomberg*'in FED (ABD Merkez Bankası) verilerine dayandırdığı haberine göre, ABD'lilerin en zengin % 1'inin toplam mal varlığı 34 trilyon Dolardan çok.
  En yoksul % 50'nin toplam mal varlığı ise yalnızca 2 trilyon $.
  En zengin %1'in (3,3 m) serveti, en yoksul %50'nin (165 m) servetinin tam 17 katı!

http://ahmetsaltik.net/2020/10/15/salgin-zengini-zenginlestirdi/

UNDP 2019 Human Development Report, HDI & Poverty Data

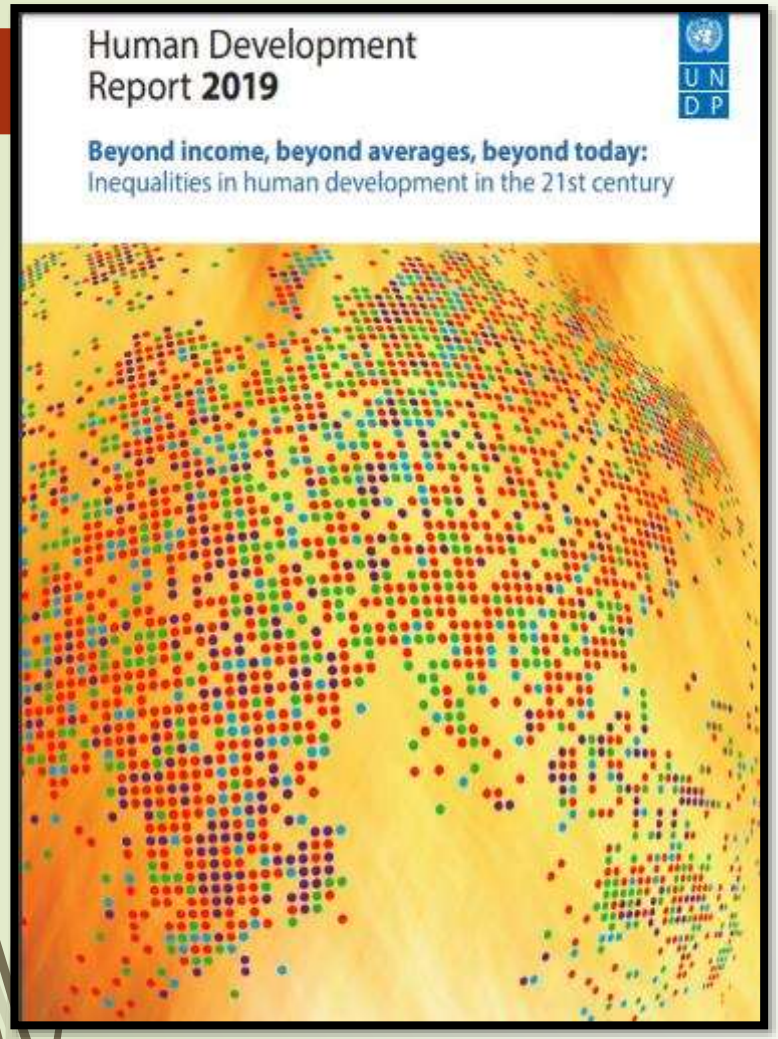

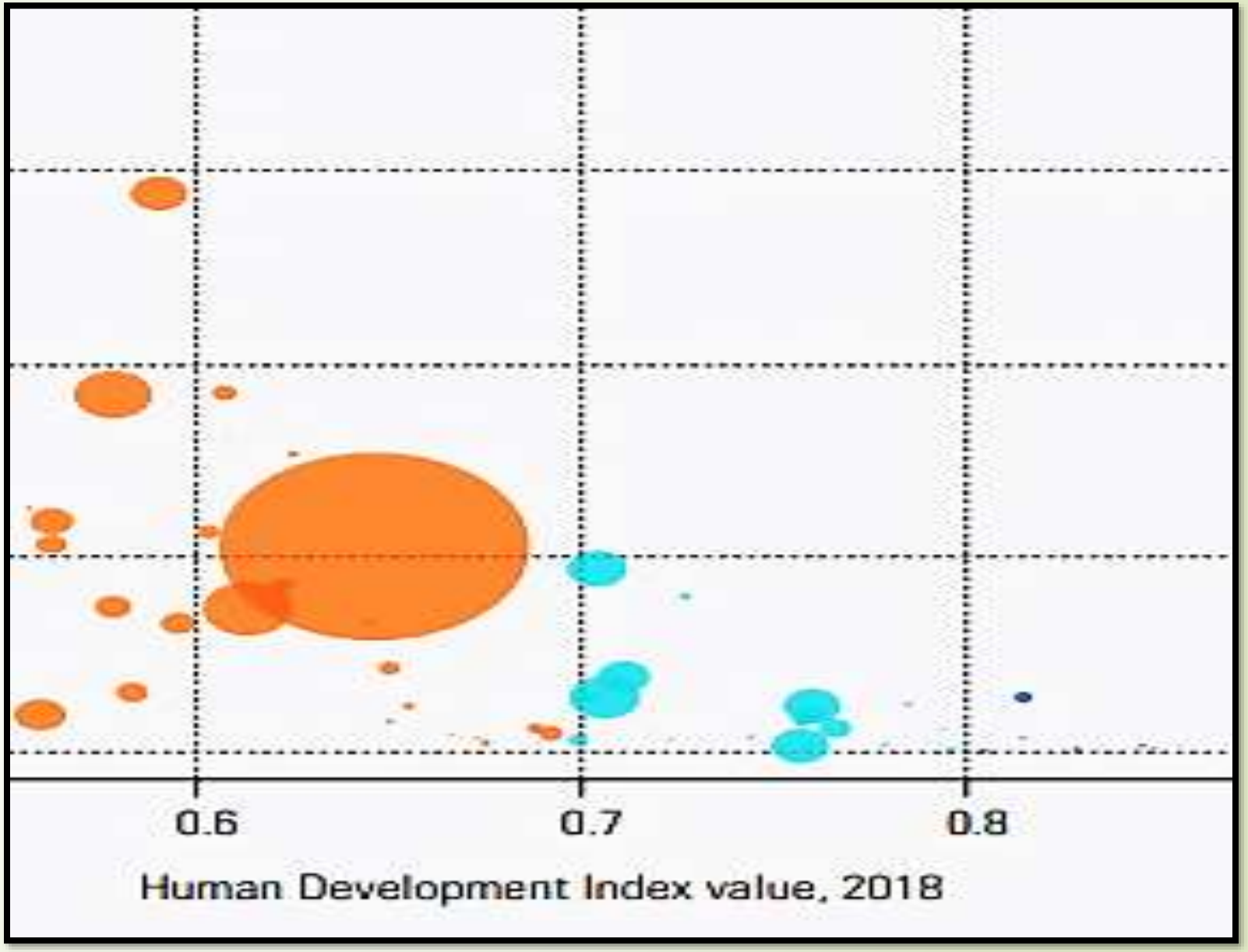

Turkey's HDI score is 0,59 and posing «low» category.

The 2019 Global Multidimensional Poverty Index (MPI)

The **2030 Agenda for Sustainable Development** reaffirmed the importance of ***multi-dimensional approaches to poverty eradication*** that go beyond economic deprivation. The 2018 MPI answers the call to better measure progress against **Sustainable Development Goal 1** – to end poverty in all its forms; and opens a new window into how poverty - in all its dimensions – is changing.

With the **2018 estimates**, the MPI measures acute multidimensional deprivations in **105 countries** covering **77 % of the global population.**

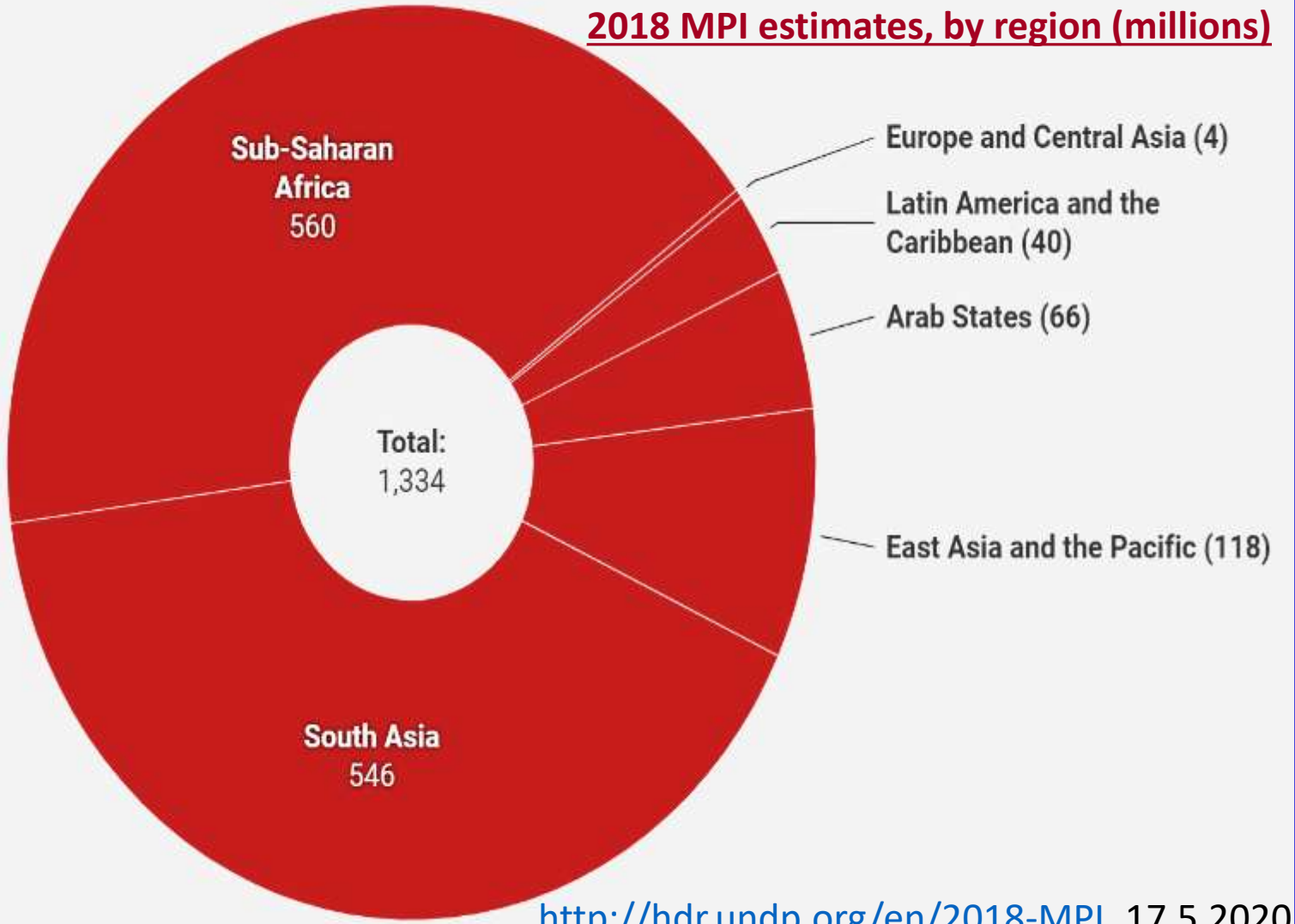

http://hdr.undp.org/en/2018-MPI, 17.5.2020

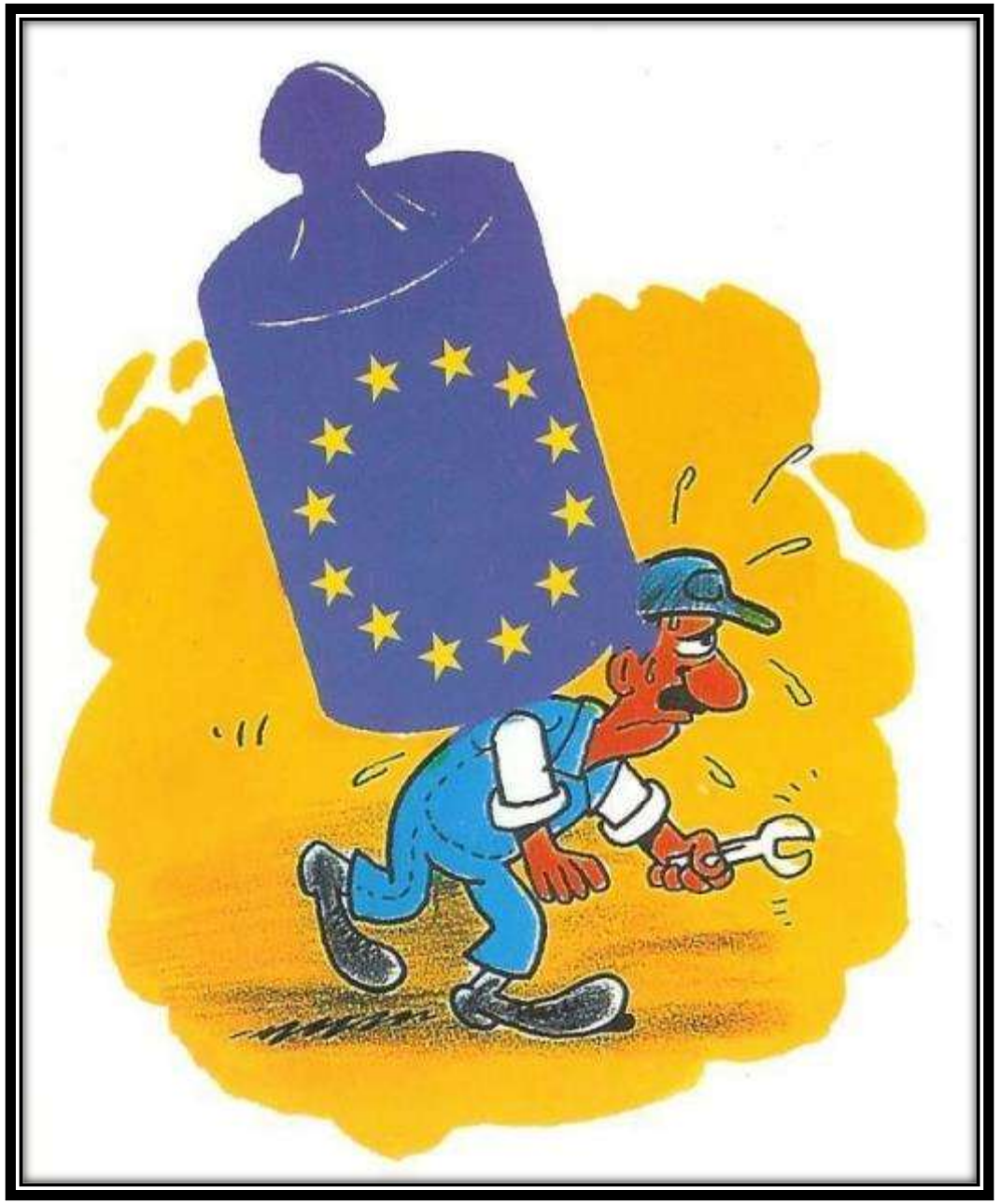

www.ahmetsaltik.net

Yaşamın yükünü kimler omuzluyor; sürdürülebilir mi 21. yy'da da??

1 NO POVERTY
2 ZERO HUNGER
3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING
4 QUALITY EDUCATION
5 GENDER EQUALITY
6 CLEAN WATER AND SANITATION
7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY
8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH
9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE
10 REDUCED INEQUALITIES
11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES
12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION
13 CLIMATE ACTION
14 LIFE BELOW WATER
15 LIFE ON LAND
16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS
17 PARTNERSHIPS FOR THE GOALS
SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Emek en yüce değerdir..

Emeğe saygı, insan olmanın baş koşuludur..

Yurtta barış, dünyada barış.. **/ Mustafa Kemal ATATÜRK**

KÜRESELLEŞME : İKİ YÜZE BİR MASKE

- *İktisadi temelde PİYASACILIK ve siyasal düzlemde KÜRESELCİLİK, azgelişmiş ülkelerin iktisadi-siyasi istilası ve işgalidir*. Buna karşılık memleketlerin yapabilecekleri şey açıktır: İktisadi temelde **P L A N L A M A C I L I K** ve siyasal düzlemde **B A Ğ I M S I Z L I K**.
- Bu, tekellerin ileri sürdükleri üzere '*dünyadan kopma*' ve 'içe kapanma' değildir. Bu, **emperyalizme karşı çıkma, sömürgeleşme sürecinden kopma** ve dünyanın ¾'ünden daha büyük bir bölümünde yaşayan Güneyin İnsanları'na açılma demektir.

Prof. KALDONE G. NWEIHED, Venezuela Ankara Büyükelçisi

Çev. B.T. Gürel, Memleket Yayınları, ISBN: 978-9944-5435-1-4, 2006

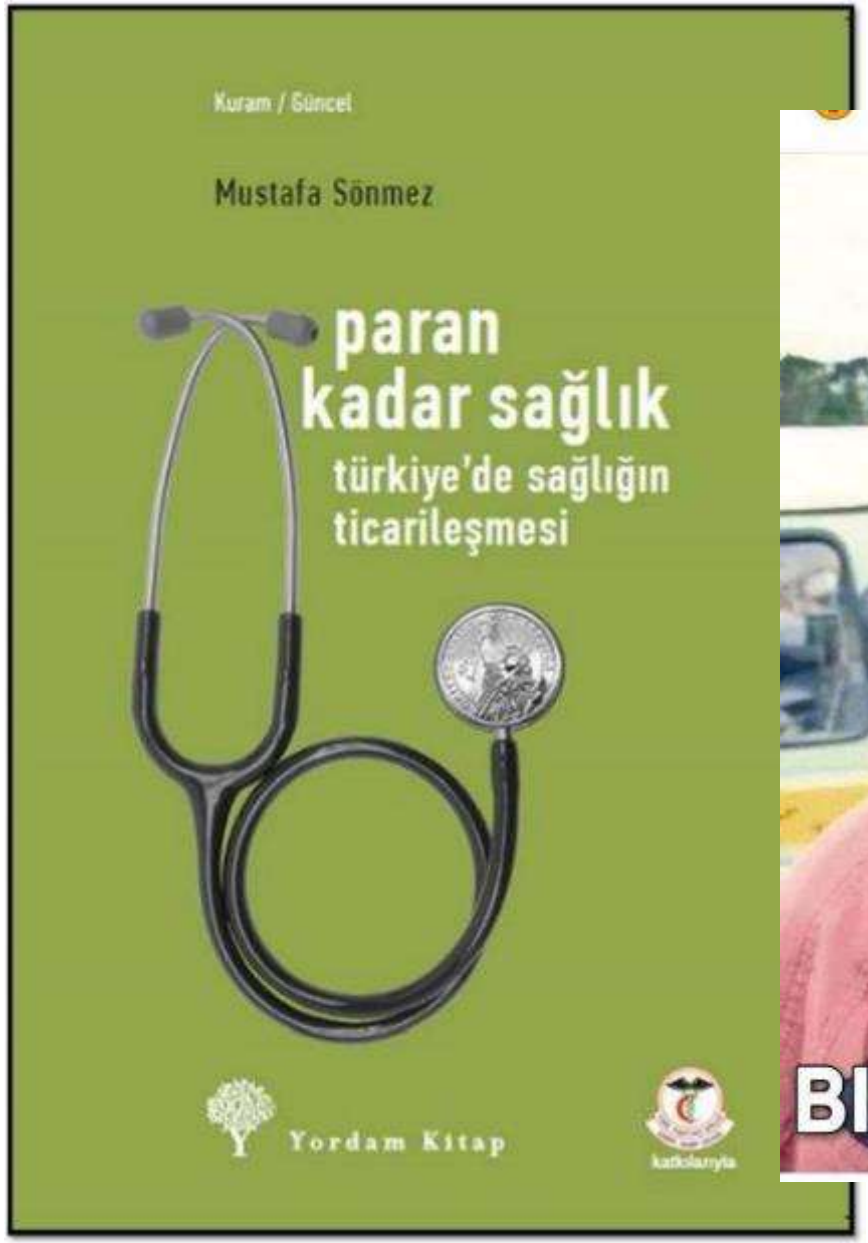
Kuram / Güncel
Mustafa Sönmez
paran kadar sağlık
türkiye'de sağlığın ticarileşmesi
Yordam Kitap
katkılarıyla

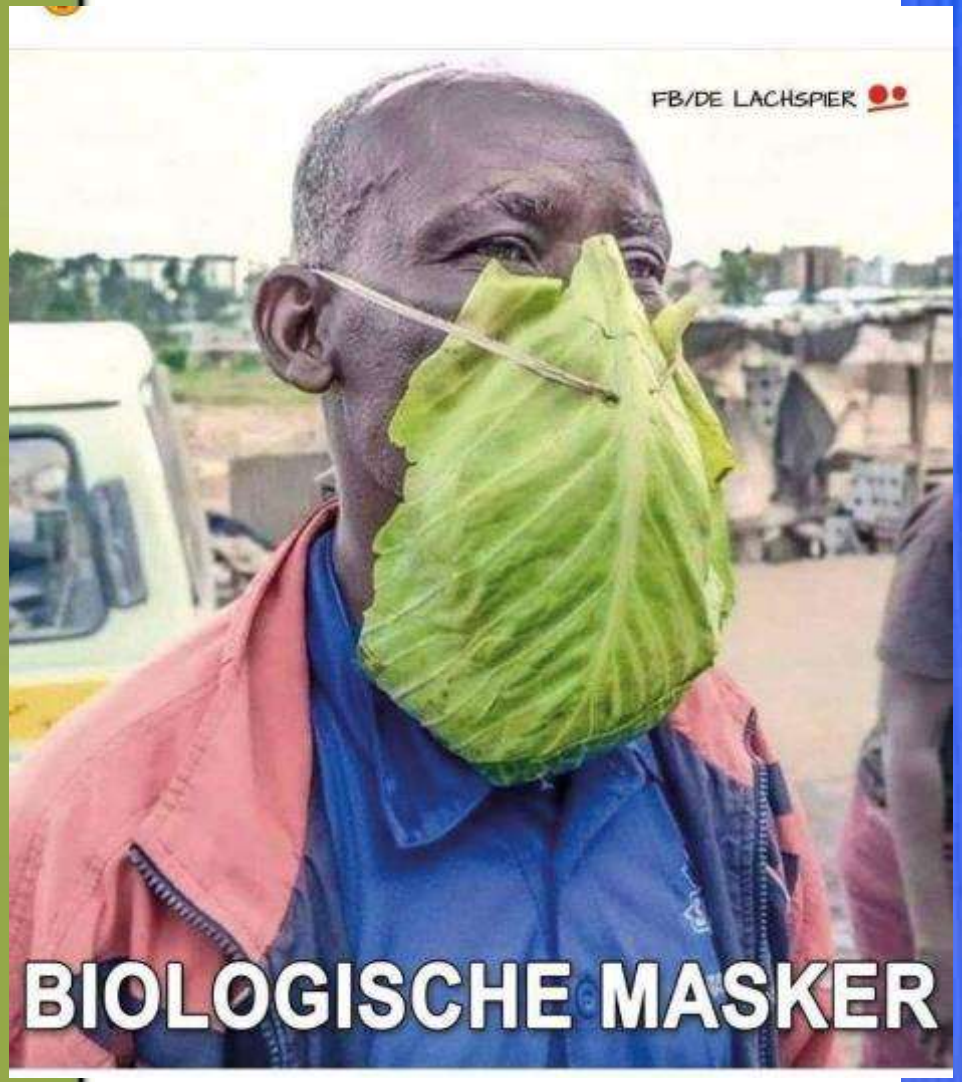
FB/DE LACHSPIER
BIOLOGISCHE MASKER

KALDONE G.NWEIHED
KÜRESELLEŞME
İKİ YÜZE
BİR MASKE
memleket yayınları

«Kapitalizmin saygısız ve acımasız olduğunu öğrenemezsek, işte o zaman Cumhuriyeti kaybederiz.»

- … Kapitalizm son 10 küsur yılda gitgide daha çok borç yaratarak işleyebiliyor!
- Dünyada da bizde de. Ve bu ilginç süreç sermayenin yaşam koşulu oldu.
- Bu senaryo sosyal devlete (ona pay ayrılmasına) olanak vermiyor, vermeyecek.
- Düşünün, bu süreç 17 trilyon Dolarlık bir 'negatif getiri' li borç senedi hacmi yaratmış! Yani, 'havadan' yaratılan para ile. Bu para nereye gitmiş? Şirketlerin hisse senetlerine ve konuta.
- O nedenle, covid salgını Marttan sonra ABD'de kurban sayısını önce 100 bine, sonra 200 bine çıkarırken Wall Street'te hisse senedi ve borç senedi piyasaları coştukça coşuyordu.
- Çoşku sürüyor, çünkü FED para basmayı sürdürüyor !
- ***Sosyal devlet? diye onlara sorarsanız, "O nedir?" diyeceklerdir.***

Prof. Dr. Bilsay Kuruç
Mülkiye

Dr. Martin Luther KING
1929-68 ***(suikastle)***

<u>I have a dream</u> that one day this nation will rise up and live out the true meaning of its creed: "We hold these truths to be self-evident, that *all men are created equal*." *(1963)*

ABD’de sokaklarda kalan yoksul COVID-19 ölüleri

Aşı dışında umudumuz yok mu? Aşının ne zaman işe yarar biçimde kullanılmasını bekleyebiliriz?

Var! DSÖ hızlandırıcı - kolaylaştırıcı bir süreç izliyor.
Tıbbi bilimsel - teknolojik düzey gelişmişlerde çok ileri.
Önümüzdeki aylarda ya da en geç 2021 sonuna dek
etkili - güvenilir bir aşı geliştirebilir.
Ama ne yazık ki Türkiye değil! Ancak, ***toplum bağışıklığı*** sağlayacak yaygınlıkta aşılama birkaç yıl alabilir.
Bu sürede maske - hijyen - korunma uzaklığı ve
Sosyal Devlet desteği ile ***TOPLUMSAL DAYANIŞMA*** kurallarına uymayı özenle sürdüreceğiz, sürdürmeliyiz.

Pandemi ile savaş salt tıbbi önlemlerle olanaklı mı? Değilse, hangi Ekonomik, Toplumsal, Kültürel önlemler alınmalı?

Salt tıbbi müdahale ile olanaksız! Çünkü hastalıkların kök nedeni biyolojik – fiziksel – kimyasal etmenler değil; toplumsal, ekonomik ve kültürel nedenler. Bunların başında **YOKSULLUK** geliyor. Daha ***adil, paylaşımcı ve dayanışmacı*** bir dünya yaratmalıyız, yaratabiliriz de!
Sağlığı bütüncül ele almalı, temel insanlık hakkı kabul etmeli ve sosyal devlet sorumluluğunda koruyucu sağlık hizmetlerine öncelik vermeliyiz : ***Herkese, her yerde sağlık temel haktır!***

Public Health at the Crossroads : Achievements and Prospects

- *This book is an introduction to public health as a discipline and a critique of its recent development. Identifying* ***poverty*** *as the greatest continuing threat to health worldwide, it reviews epidemiological, demographic and public health trends internationally, and argues that the prospects for public health will improve only i****f health in a broad sense becomes a central concern of the policy****-making process.* By Prof. Beaglehole Prof. R, Bonita R. Both from the World Health Organization, Geneva, 2004

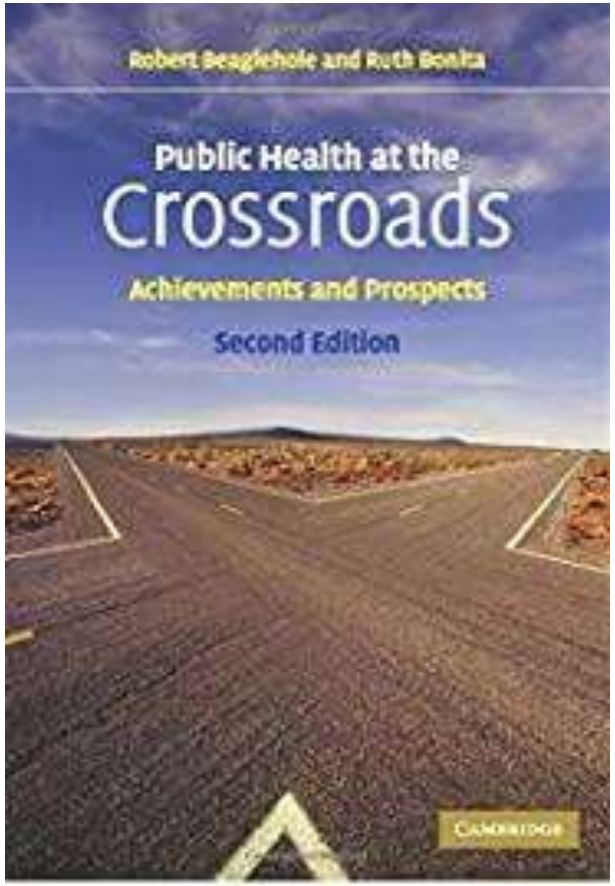

10 Aralık 2017 Dünya İNSAN HAKLARI GÜNÜ
DSÖ Genel Başkanının basın açıklaması

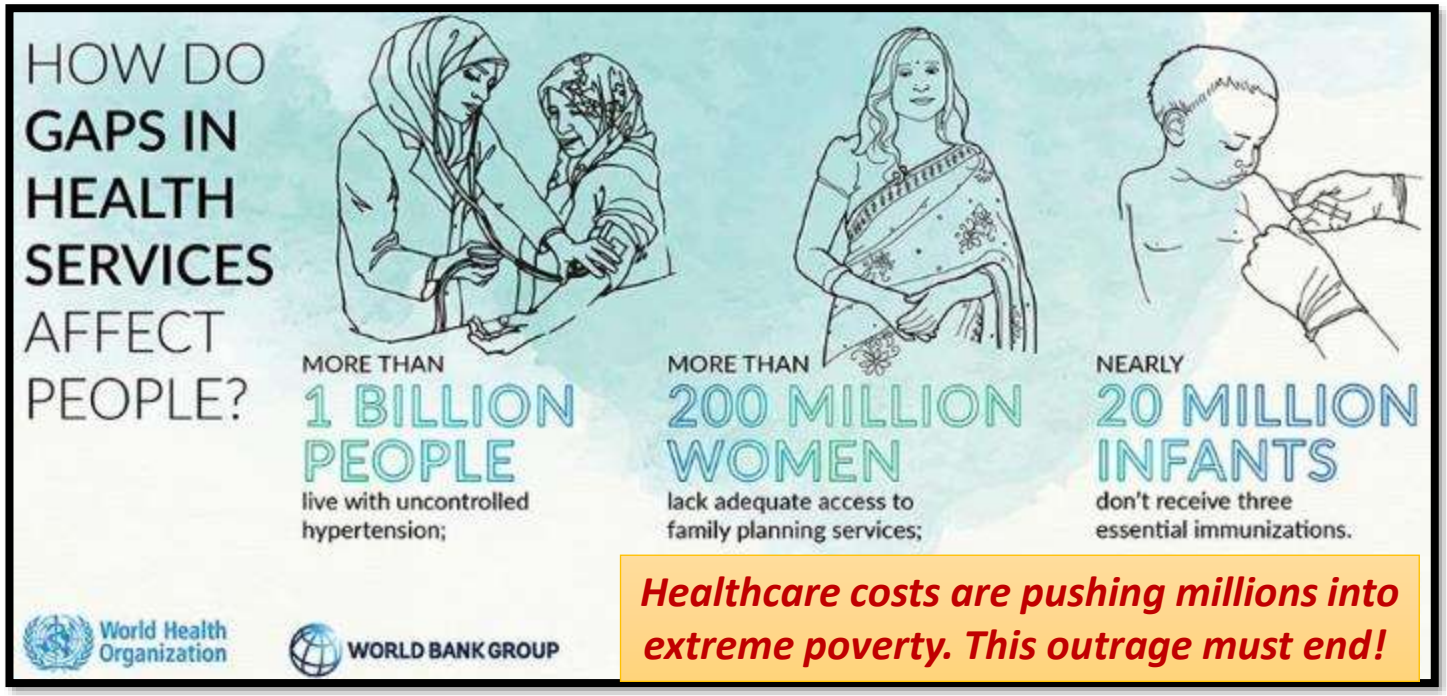

Healthcare costs are pushing millions into extreme poverty. This outrage must end!

What does it mean to be covered?

Universal health coverage means that everyone can access the health services they need, when and where they need them – without facing financial hardship.

Human Rights Day
10th Decemb. 2017

Some 800 million people spend more than 10% of their household budget on health care. ***Universal health coverage*** is an investment in human capital and is essential to social and economic development. It is a way to support people so they can reach their full potential and fulfill their aspirations. / **Your health your right!**

Dr. Tedros Adhanom Ghebreyesus, Director-General of WHO

Human Rights Day, 10th December 2017

Mind the tipping point

100 million people

fall into extreme poverty each year due to health expenses

WHO :

Half the world lacks access to essential health services, 100 million still pushed into extreme poverty because of health expenses..

World Health Organization

Health is a fundamental human right!

"Are you protected?

Inequalities in health services are seen not just between, but also within countries: national averages can mask low levels of health service coverage in disadvantaged population groups."

Human Rights Day 2017

Statement by Dr. Tedros Adhanom Ghebreyesus, WHO Director-General 10th December 2017

http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2017/half-lacks...

Salgın, vahşi kapitalizmin kâr hırsıyla denetlenemiyor. «Tunç yasa» (!) yürürlükte : Her durumda en çok kâr! Oysa ilacımız
D A Y A N I Ş M A v e S O S Y A L D E V L E T . .

BM - DSÖ çağrısıyla,
TÜM DÜNYADA EŞ ZAMANLI
14 GÜN TAM KAPATMA çağrısı yapıyoruz…
Bu, tarihsel bir küresel adım, bir dönemeçtir...

Ya sosyalizm ya barbarlık!

- M. Ali Güller'e göre;
- En gelişmiş kapitalist ülkede durum özetle bu. En zengin ile zenginin, zengin ile yoksulun, yoksul ile en yoksulun arasındaki makas gittikçe açılıyor.
- Elbette sistemin çarklarını bilenler için bu öngörülen bir sonuç. Çünkü kâra dayalı bir ekonomik sistem, varsıl ile yoksul arasındaki makası hep açar.
- **Sistem, iç tepkiyi frenlemek amacıyla bu makası biraz daraltabilmek için başta "*savaş*" olmak üzere kimi çözüm olmayan "çözümlere" başvurdu geçen yüzyılda; *2 Büyük Dünya Paylaşım Savaşı…***
- Yani "***ya sosyalizm ya barbarlık***" sıradan bir propaganda sloganı değil, en güçlü ekonomi politik gerçekliktir!

http://ahmetsaltik.net/2020/10/15/salgin-zengini-zenginlestirdi/

“Çanlar kimin için çalıyor?” Ayırdında mıyız?

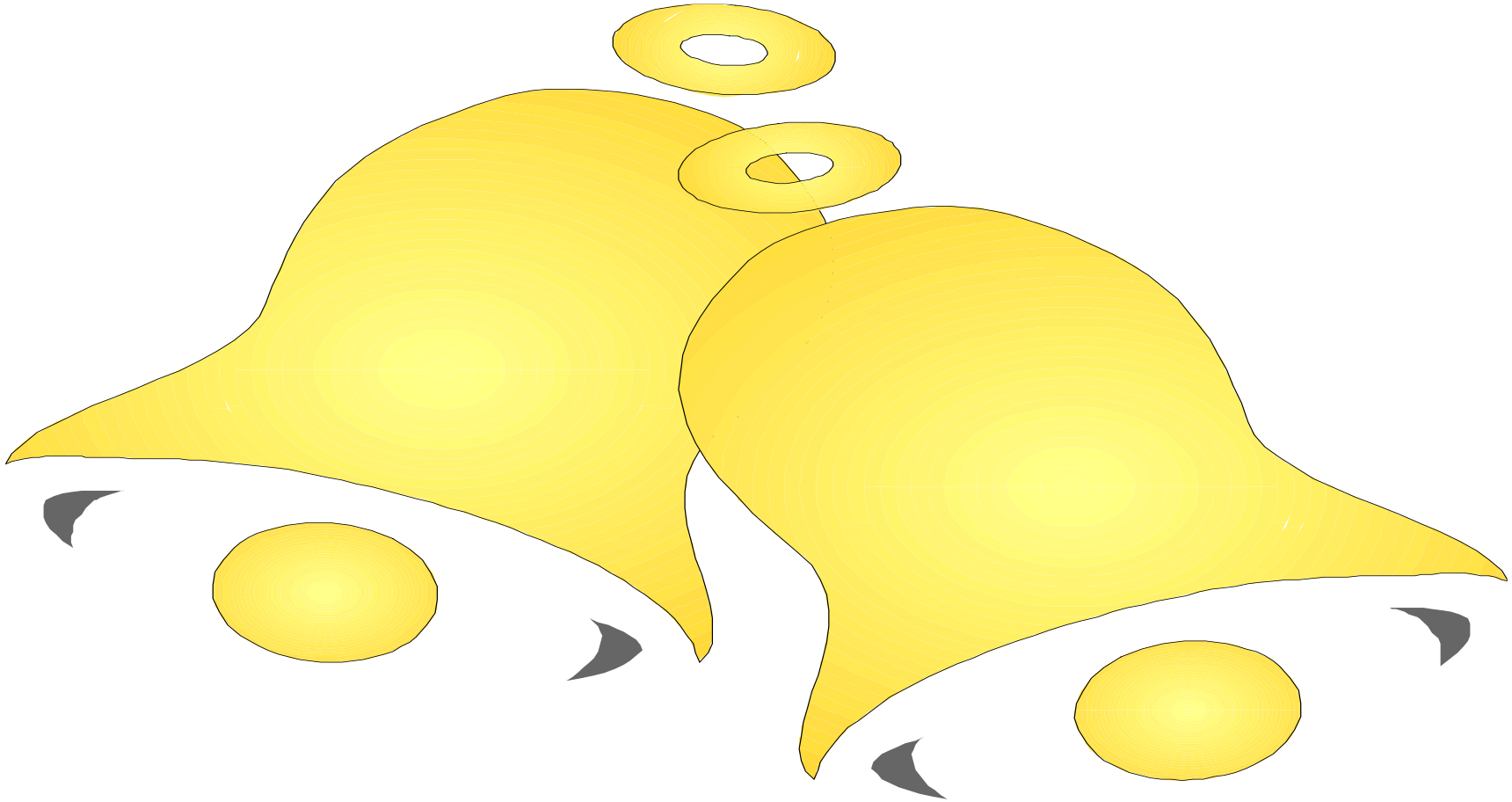

Türkiye'de salgın yönetiminin 3 temel engeli var :

1. Talan edilmiş ekonomi nedeniyle yeterli para yok,
salgını gereği gibi yönetmek için. İktidar, "*mış gibi*" yapıyor.

2. *Sağlık Bakanlığı liyakatli bir kadro tarafından değil yandaşlarca yönetiliyor. Hata üstüne hata yapılıyor..*

3. TEK ADAM REJİMİ sorgulanamıyor, son kararı hep 1 kişi veriyor
ve Bakanlar bile talimat almadan inisiyatif kullanamıyor;
kamu yönetimi hızlı karar alamıyor.. Demokrasi yoksunluğu sorun..

Bu çağda 90 milyonluk bir ülkenin devasa sorunları tek 1 adamın 2 dudağına terk edilmez, bu bir yıkımdır ve somut COVID-19 salgını örneğinde, önlenebilecek iken, ***masum insanlar ölmektedir***!

Bu tablo sürdürülemez, *Parlamenter sisteme hızla geri dönülmelidir.*
*Türkiye bu **şeytan üçgeni**nden bir an önce çıkarılmalıdır; stratejik önceliktir.*

Halk Sağlıkçı olarak; tüm dünyada COVID-19 Salgını Yönetimi elimde olsa, ne yapardım?

BM'e öneri götürür ve
tüm dünyada eşzamanlı 14 günlük tam kapatma uygulardım!
Bu sürede topluma yeter ***sosyal devlet*** desteği sunardım.
Yoksul - borçlandırılmış ülkelerin borçlarının en az yarısını siler, kalanını yeniden yapılandırırdım. Aşı ve ilaç geliştirmek için uluslararası konsorsiyum ile kaynak yaratırdım.
Halk eğitimine büyük önem verir, herkese ***aile planlaması*** ve **HER AİLEYE 1 ÇOCUK** çağrısı yapar, gerekli AP hizmetlerini sunardım.
Küreselleşme = Yeni emperyalizmin, vahşi kapitalizmin sorgulanmasını sağlar; SÖMÜRÜSÜZ başka bir dünyanın olanaklı olduğu fikrini uluslararası topluma yayardım..
YURTTA BARIŞ – DÜNYADA BARIŞ için HERKESE SAĞLIK!

224 sayılı yasa, "*27 Mayıs Devrimcilerinin halka armağanı*"!

"**D e v r i m c i l i k;**
değişen toplumsal koşulların doğurduğu gereksinimleri karşılamak için, geleneksel uygulamaları bırakarak hizmetlere yeni bir yön vermektir."

"5 Ocak 1961'de kabul edilen *Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Yasası* bir atılım, *Atatürk'ün izinde bir devrim* dir."

Prof. Dr. H. Nusret FİŞEK

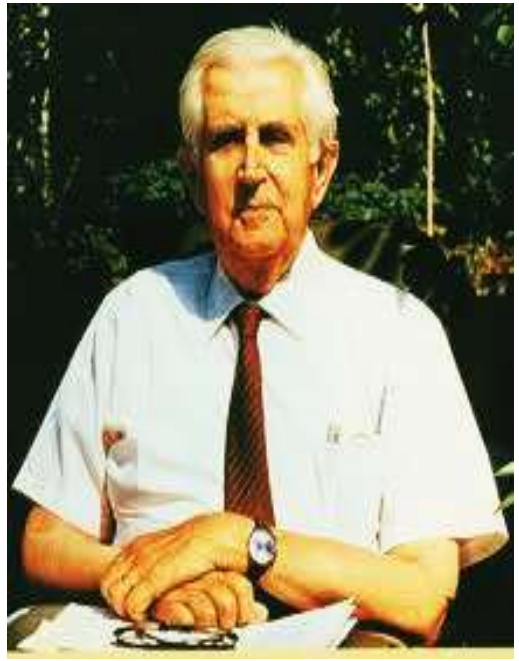

Türkiye'de Çağdaş Halk Sağlığı biliminin kurucusu
1914- 3 Kasım 1990

Yüce Atatürk;

"***Bizi yutmak isteyen*** **kapitalizme ve** ***bizi mahvetmek isteyen*** **emperyalizme**" karşıt bir doğrultuda hareket etmiş, "***emeğiyle geçinen zavallı bir halk***" olmanın gerektirdiği yapılanmayı hedeflediğini belirtmiştir.

- **Anılan 2 kadim düşmanla savaşımı «*meslek*» edindiklerini vurgulamıştır.**

Siyasal İktidara Öneriler

1. Salgın yönetimi için Epidemiyolojik ilkelere kesinlikle bağlı kalın.

2. *Salgın verilerini dürüstlükle paylaşın DSÖ ve kamuoyu ile.*

3. Mutlaka gerçek akçalı (mali) kaynak yaratın yüksek salgın giderleri için. Bu amaçla üst gelir dilimlerine ek SALGIN VERGİSİ koyun.

4. *Ülkenin Dolar milyarderlerini gönüllü bağışa çağırın; gerekirse servet ya da varlık vergisi salın.. olağanüstü bir dönemdeyiz, olağanüstü önlemler gereklidir. İspanya, çok varlıklı 17 bin kişiden 240 milyar € ek vergi alıyor..* (**BİRGÜN**, 30.10.2020)

5. Salgın ve ekonomik bunalım yoksulluğu katlanılamaz bir yaygınlığa ve derinliğe sürükledi. **Nüfusun yarısına yakını yoksul!** Kış çok zor geçecek. Bu kitlelere sürekli ve yeterli kamusal **sosyal destek zorunlu**!

“Türk vatandaşının sağlığı ve sağlamlığı, her zaman üzerinde durulacak *ulusal sorunumuz* dur.

Çünkü Cumhuriyet; düşünsel, bilimsel ve bedensel bakımdan güçlü ve yüksek düzeyli koruyucular ister.”

Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK

Başka bir dünya olanaklıdır :
İktisadi temelde PLANLAMACILIK ve siyasal düzlemde BAĞIMSIZLIK..